

МУЗЕЙ ВІДКРИТИЙ:

середа	від год.	1 — 5
п'ятниця	від год.	3 — 7
субота	від год.	1 — 5
неділя	від год.	1 — 5

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

203 SECOND AVENUE · NEW YORK, NEW YORK 10003

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ У НЬЮ-ЙОРКУ

Українські поселенці у вільному світі дорожать своєю культурною спадщиною. Розвиваючи інтенсивно своє культурне життя, вони подбали також про збереження найкращих його зразків у музеях. Одним із таких станиць є — Український Музей у Нью-Йорку.

Його засновником і власником є Союз Українок Америки. Вже від початку свого заснування (1925) СУА змагав до власної етнографічної збірки, яку й удалось йому придбати в рідному краю і доповнювати в пізніших роках.

Збірка переїхала всі наші осередки в Америці з виставками. Найдовше збірка була виставлена в Нью-Йорку (1967-1971).

По деякій перерві у діянні Український Музей відкрито у власному приміщенні 1976 року.

КЕРАМІКА

Виріб посуду — це одне з найдавніших ремесел. Маючи пригожі умовини в Україні (відповідна глина, дерево до випалювання), воно розвинулось у кількох осередках. Способом виробництва воно поділяється на неполиваний, поливаний посуд і майоліку. Призначення кераміки є ужиткове (посуд), культове (свічники) і декоративне (вази).

Орнаментика кераміки ґрунтується на кругових лініях, що походять із сивої давнини (хвилясті й рівні лінії різної форми й кольору) і на квітчастому орнаменті з налетом бароккових форм.

Найбільш відомими виробничими осередками кераміки в Україні були: Косів (Гуцульщина), Потиліч (Львівщина), Бубнівка (Поділля), Опішня (Полтавщина). Там її виконували поодинокі гончарі при співпраці цілої родини. Деякі з них вибились своїм талантом. Отже в цій галузі виробництва відомі прізвища майстрів-новаторів, наприклад, у нашій збірці маємо вироби Петра Кошака з Пістиня і Павлини Цвілик із Кут.

Пізніше при зміні устрою держави їх згуртовано в артілі, де вони ще продовжували свою індивідуальну продукцію. Але вже 30-их роках постали керамічні заводи, які, опираючись на традиції місцевих форм і декорацій, перейшли до серійного виробництва. Теперішня керамічна продукція України є виконана за проєктами мистців-керамістів.

ВИШИВКА

Українська вишивка постала з бажання прикрасити одяг, як також із вірування у щасливі кольори чи знаки, що оберігали від злого. Тому вперше приміщували її на сорочці у формі обшивки, пазухи, уставки (на межі рукава) і дуди. Пізніше перейшла вона також на верхній одяг і на предмет культу — рушник.

Найдавніша вишивка була одно чи двокольорова (чорно-червона). Такою вона залишилася на Поліссі. Згодом прибувало кольорів у міру того, як населення вчилось добувати кольори із рослинних барвників. У більшості околиць є 4-кольорова скаля (чорна, червона, жовта, зелена), а в деяких околицях доходить і до 8 кольорів (Поділля, Гуцульщина, Буковина, Бойківщина).

Основою вишиваного орнаменту є геометричні лінії з давніми символами сонця, щастя (свастика) і хреста. Їх уклад і обрамування нагадують візантійські форми. У новішому часі появилася замішування до квітчастих мотивів і вони подекуди витиснули давню лінійну орнаментику (Бойківщина), або існують поруч себе (Полтавщина, Київщина, Волинь).

ПИСАНКИ

До предметів народнього виробництва, що особливо багаті в орнаментику, належить писанка. Вона постала в найдавніших часах, як предмет релігійного культу. Яйце — це символ життя й у весняному часі стало символом природи, що пробуджується. Християнські часи пов'язали писанку зі звичаями Великодня. Виконанням писанок займаються здебільшого жінки, а лише в деяких околицях чоловіки.

Орнаментика писанок вийшла з тих самих символів сонця і щастя, що й у вишивці. З приходом християнства в орнамент писанки ввійшов хрест і церковця. Своєю формою орнамент писанки здебільшого геометричний з урахуванням півкулистої поверхні яйця. З усіх галузей народнього мистецтва він найбагатший і найбільш різноманітний.

Лиш невелика частина писанок прийняла квітчастий орнамент (Полтавщина, Сокальщина).

У кольорах писанок панує також тенденція переходу від двокольорової схеми до поліхромної.

ДЕРЕВОРІЗЬБА

Дерев'яні предмети українського господарства дуже часто прикрашені різьбою а це також свідчить про замилювання до прикрас. Їх власник засоблював їх у різьблений чи випалюваний орнамент. Цією галуззю виробництва займаються чоловіки. Між ними висунулись наперед таланти, що надали напрям цілому виробництву. У нашій збірці знаходяться твори таких різьбарів.

І так знаходимо цю різьбу на причілку чи стовпах хат, на ярмі волів, на возі чи санях, на скрині чи миснику. Орнамент їх геометричний, побудований на тих самих мотивах, що вишивка. Великої майстерності досягнуто у предметах церковного вжитку, як хрест чи свічник.

Випалюваний орнамент своєю технікою легший до застосування, як різьба. Тому він поширений на дерев'яному ужитковому посуді, як бочівках, коновках, діжках тощо.

Особливо гарно розвинули дереворізьбу мешканці Карпат гуцули. Вони збагатили її інкрустацією і стали виконувати для збуту й предмети міського вжитку, як декоративні тарілки, скриньки, підставки й ін.

ТКАНИНА

Це виробництво поділяється на чисто ужиткове, що виконує матеріяли для одягу, і ужитково-декоративне, що виробляє декоративні тканини і килими.

Сировиною для тканин в Україні були: льон, коноплі, вовна. Опрацьовували їх ручним знаряддям жінки і тільки в останній фазі виробництва, тобто у ткацтві, включалися і чоловіки-ткачі.

Для виконання натільного одягу служило полотно, для верхнього вбрання сукно. Однак й тут, окрім гладких тканин, виконувало також узористі при допомозі кольорових смужок (полотно), або чергуючи різнокольорові відтінки (сукно). Узористі полотняні тканини служили як скатерті й рушники, а вовняні як запаски, плахти, спідниці, фартушки, пояси. Окреме призначення мала полотняна вибійка, це значить полотно, покрите зображеннями, що його осягали натиском різьбленої дошки і фарби. Вибійки вживали для одягу. Із полотна всуміш із вовною виконували верети й накривала.

Окреме місце займало виробництво килимів, що існувало в Україні від непам'ятних часів. Килими мали в давнину культове значення (в часі Богослужби, похорону), але рівночасно й ужиткове (прикривали стіни, стіл чи віз). Під оглядом композиції і кольорування вони мають за собою довгий шлях розвитку. Способом виробництва вони поділяються на два роди: виткані на поземому варстаті, які мають геометричний візерунок, і на стоячій рамі — з квітчастим візерунком.

Щодо форм виробництва, то його — подібно як і тканини — виконувало в кожному господарстві. Однак в околицях хову овець потворились килимарські робітники, що постачали килими на замовлення. Пізніше вони, подібно як гончарі, об'єдналися в артілі.

У новіших часах виробництво килимів в Україні стояло під керівництвом мистців, і в нашій збірці маємо чимало килимів, виконаних за їх проектами.

ОБРІВКА МЕТАЛЮ

Обрібкою металю (заліза) займалися в Україні ковалі, які виконували хрести, замки й окуття до дверей і скринь. Виготовленням клейнотів (персні, сережки, хрестики, дукачі) займалися золотники. Найкраще розвинулося це виробництво у гуцулів, де воно збереглося до сьогодні.

Гуцульські мистці користуються міддю або білим металічним сплавом. Найбільший формою виріб це топірець, що складається з верхньої металевої частини і дерев'яного держака, покритого орнаментованою бляхою. З менших оздобних предметів слід згадати намисто з хрестиків ("згарди"), персні, пряжки, чільця і бляхи для чоловічих капелюхів. Ужиткове призначення мають люльки і протички.

Прикраси з металю примінювали також на предметах із шкіри, як торбинах ("табівки"), поясах ("череси").

Орнамент на металю є зближений до того, що й на дереві. У центрі їх стоїть розета, обведена зубчастими лініями. Інші мотиви це "грабельки", "смерічки", "зірки", взяті з довкільної природи, але сильно стилізовані.

Текст — Лідія Бурачинська
Оформлення — Оксана Кушнір